

متأسفانه در فضای مجازی ما اعتبارسنجی‌ها فقط بر مبنای رضایت مشتری است. اینفلوئنسری پودر گل فلان را فرستاده، فردی مصرف کرده و دردتش کمتر شده و تنها برای او نوشته «خیلی ممنون عالی بود». همین نوشته را فرد مدعی به عنوان سند حقانیت خود به بقیه مخاطبان ارائه می‌کند در حالی که خیلی از بیماری‌ها خود به خود بر طرف می‌شوند و اصلاً نیازی به مصرف آنها نیست.» تا اینجا به راهکارهایی که یک مخاطب می‌تواند در مورد تأیید اصالت اینفلوئنسرهای حوزه سلامت انجام دهد، اشاره شد اما بسیاری از کشورهای جهان برنامه‌های مشخص و مدونی برای استفاده از طب سنتی در کشورشان دارند. بر اساس آمارهای سازمان بهداشت جهانی، بیش از ۲۵۰ هزار درمانگر در ژاپن در زمینه طب سنتی ژاپنی (کامپو، موکسا، ماساژ درمانی، فیتله‌گذاری، چودو درمانی و...) فعال هستند و ۸۴ درصد از پزشکان ژاپنی از رویکرد «کامپو» که مبتنی بر گیاه درمانی است، استفاده می‌کنند؛ سازمان‌های بیمه نیز بخش عمده‌ای از خدمات طب سنتی را تحت پوشش دارند. در چین نیز ده‌ها هزار مؤسسه رسمی در خصوص خدمات طب سنتی فعالیت دارند و ۹۱ درصد بیمارستان‌ها دارای بخش طب سنتی هستند. در کره جنوبی پزشکان طب سنتی مجوز ارائه خدمات طب سنتی در بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های دولتی و خصوصی دارند و بیمه نیز آنها را تحت پوشش قرار می‌دهد. در سوئیس نیز از سال ۱۹۹۱ برخی خدمات طب سنتی مانند گیاه درمانی به رسمیت شناخته شده‌اند و دولت سوئیس، یک برنامه ملی برای سنجش اثر روش‌های طب سنتی و استفاده از آن در نظام سلامت‌اش تدوین کرده است. در سایر کشورها نیز مانند آمریکا، گردش مالی استفاده از خدمات درمانی طب سنتی رو به افزایش است.

خضری پژوهشگر ارتباطات سلامت با بیان اینکه باید نگاه متعصبانه را کنار بگذاریم و از خدمات تأیید شده هر دو طب (سنتی و مدرن) برای سلامتی و درمان‌مان استفاده کنیم و مراقب باشیم تا در دام شیادها و مدعیان نفیقیم، می‌گوید: «امروزه طب سنتی در کشورمان در حال وارد شدن به یک فضای آکادمیک است و تلاش دارد تا انسان‌هایی را در رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی تربیت کند. در حال کار روی طب سنتی هستیم تا افرادی که مدرک دارند، بتوانند این مراکز و دانشکده‌های طب سنتی می‌توانند لیستی از پزشکان مورد اعتماد و کسانی که در دارای صلاحیت در این حوزه هستند، معرفی کنند. باید این مطالبه از دانشگاه‌های طب سنتی صورت بگیرد تا افرادی که سواد آکادمیک در این حوزه دارند و مورد تأیید هستند، در لیست در وب‌سایت‌های این دانشگاه‌ها قرار بگیرند تا مردم بتوانند همه پزشکان این حوزه را جست‌وجو کنند و فارغ از آن، اگر کسی را سرچ کردند و پیدا نکردند، بدانند یا یک شیاد کلاهبردار مواجه هستند، این هم راهکار دیگری است برای مبارزه با اطلاعات فیک.

گذشتگان تلقی کنیم و در بسیاری از کشورهای جهان طب سنتی در زمینه پیشگیری و درمان برخی از بیماری‌ها از مشکلات مؤثر بوده است. در واقع طب سنتی و علم پزشکی در بسیاری از زمینه‌ها اهداف مشترکی دارند و تأمین می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند اما اینکه در این بلبشویی فضای مجازی با اینفلوئنسرهای رنگارنگی که هر کدام اطلاعاتی را به مخاطب عرضه می‌کنند، چگونه می‌توانیم به تخصص مربوط به حوزه پزشکی نیست. گاهی مردم با رویکردی نسبت به آدم‌هایی که اصلاً معلوم نیست چکاره هستند و چه تخصصی دارند یا در چه حوزه‌ای تحصیل کرده‌اند، برای خودشان دردسرهای بزرگی ایجاد می‌کنند. نکته حائز اهمیت این است که بسیاری از این افراد به دلیل نداشتن سواد آکادمیک و صرفاً به عنوان کسانی که در طب سنتی تخصص دارند، باعث گمراهی افراد می‌شوند.»

این پژوهشگر ارتباطات سلامت با اشاره به اینکه مدت‌ها استوری‌ها و مطالب بسیاری از این افراد را دیده است که متأسفانه این روزها مد شده که افرادی خودشان را آگاه در حوزه پزشکی معرفی کنند، می‌گوید: «این افراد در بیشتر مطالب خود توضیحاتی می‌دهند و محصولاتی را هم می‌فروشند که مثلاً مصرف کردن این ماده می‌تواند فلان بیماری را درمان کند، گاهی در مدت زمانی کوتاه با مصرف کردن خیلی از این داروها و ترکیبات اتقاقی خاصی هم نمی‌افتد ولی مصرف برخی از آنها در درازمدت می‌تواند اتفاقات نامطلوبی را رقم بزند. اما تنها چیزی که باعث می‌شود تا مردم گرایش کمتری نسبت به این افراد داشته باشند، فرهنگ یک کشور است. از این گذشته به نظر نیازمندیم تا در حوزه پزشکی شفاف‌سازی صورت گیرد. انحصار در حوزه پزشکی موجب شده تا هم برخی پزشکان رفتارهای اشتباهی انجام دهند و هم مردم به دام شیادان مجازی بیفتند؛ در صورتی که اگر از همان ابتدا خطوط را مشخص می‌کردیم تا افرادی که دارای سواد آکادمیک در حوزه پزشکی هستند فقط در حیطه خودشان صحبت کنند، این باعث می‌شد فرهنگ یک جامعه در رابطه با «ارتباطات سلامت» یا «سواد سلامت» اصلاح شود. وقتی متأسفانه این فرهنگ وجود دارد که همه در مورد همه چیز اظهارنظر می‌کنند واینکه هر کاری را دست هر کسی می‌سپاریم، مشخص است هر کسی که بیاید و حرف بزند، باعث گرایش افراد به او می‌شود و مردم می‌گویند حتماً دانشش را دارد که اینقدر با اعتماد به نفس صحبت می‌کند و بعد در دام آن فرد می‌افتند. پس مسأله اصلی فرهنگ است. فرهنگ ما در عرصه دانش این گونه نیست که برای خود افراد اهمیت داشته باشد چه آدمی را دنبال می‌کند. من بقیین دارم اکثریت مخاطبان این افراد می‌دانند که آنها پزشک نیستند و تصور می‌کنند که ایشان دانشی در زمینه طب سنتی دارند و به همین دلیل خودشان را دکتر خطاب می‌کنند.»

بازارشان حسابی داغ بود، ایستادگی می‌کرد. او به «ایران» از کسانی می‌گوید که با بزرگ کردن صحبت‌هایشان، اطلاعات غلط به مردم می‌دهند و سلامت آنها را نشانه گرفته‌اند: «یکی از مشکلات بزرگ فضای مجازی در حال حاضر این است که برخی افراد در مورد چیزی که اصلاً وجود خارجی ندارد، در همه حوزه‌ها ادعاهایی را مطرح می‌کنند به صورتی که می‌توانند افرادی را گمراه کنند. این هم فقط افرادی را گمراه می‌کنند که می‌توانند افرادی را گمراه می‌کنند. این هم فقط مربوط به حوزه پزشکی نیست. گاهی مردم با رویکردی نسبت به آدم‌هایی که اصلاً معلوم نیست چکاره هستند و چه تخصصی دارند یا در چه حوزه‌ای تحصیل کرده‌اند، برای خودشان دردسرهای بزرگی ایجاد می‌کنند. نکته حائز اهمیت این است که بسیاری از این افراد به دلیل نداشتن سواد آکادمیک و صرفاً به عنوان کسانی که در طب سنتی تخصص دارند، باعث گمراهی افراد می‌شوند.»

این پژوهشگر ارتباطات سلامت با اشاره به اینکه مدت‌ها استوری‌ها و مطالب بسیاری از این افراد را دیده است که متأسفانه این روزها مد شده که افرادی خودشان را آگاه در حوزه پزشکی معرفی کنند، می‌گوید: «این افراد در بیشتر مطالب خود توضیحاتی می‌دهند و محصولاتی را هم می‌فروشند که مثلاً مصرف کردن این ماده می‌تواند فلان بیماری را درمان کند، گاهی در مدت زمانی کوتاه با مصرف کردن خیلی از این داروها و ترکیبات اتقاقی خاصی هم نمی‌افتد ولی مصرف برخی از آنها در درازمدت می‌تواند اتفاقات نامطلوبی را رقم بزند. اما تنها چیزی که باعث می‌شود تا مردم گرایش کمتری نسبت به این افراد داشته باشند، فرهنگ یک کشور است. از این گذشته به نظر نیازمندیم تا در حوزه پزشکی شفاف‌سازی صورت گیرد. انحصار در حوزه پزشکی موجب شده تا هم برخی پزشکان رفتارهای اشتباهی انجام دهند و هم مردم به دام شیادان مجازی بیفتند؛ در صورتی که اگر از همان ابتدا خطوط را مشخص می‌کردیم تا افرادی که دارای سواد آکادمیک در حوزه پزشکی هستند فقط در حیطه خودشان صحبت کنند، این باعث می‌شد فرهنگ یک جامعه در رابطه با «ارتباطات سلامت» یا «سواد سلامت» اصلاح شود. وقتی متأسفانه این فرهنگ وجود دارد که همه در مورد همه چیز اظهارنظر می‌کنند واینکه هر کاری را دست هر کسی می‌سپاریم، مشخص است هر کسی که بیاید و حرف بزند، باعث گرایش افراد به او می‌شود و مردم می‌گویند حتماً دانشش را دارد که اینقدر با اعتماد به نفس صحبت می‌کند و بعد در دام آن فرد می‌افتند. پس مسأله اصلی فرهنگ است. فرهنگ ما در عرصه دانش این گونه نیست که برای خود افراد اهمیت داشته باشد چه آدمی را دنبال می‌کند. من بقیین دارم اکثریت مخاطبان این افراد می‌دانند که آنها پزشک نیستند و تصور می‌کنند که ایشان دانشی در زمینه طب سنتی دارند و به همین دلیل خودشان را دکتر خطاب می‌کنند.»

ورود ممنوع؛ سلامت بازیچه
نیروست
طب سنتی را می‌توانیم یادگار کهن

یکی از مشکلات بزرگ فضای مجازی در حال حاضر این است که برخی افراد در مورد چیزی که اصلاً وجود خارجی ندارد، در همه حوزه‌ها ادعاهایی را مطرح می‌کنند به صورتی که می‌توانند افرادی را گمراه می‌کنند. این هم فقط مربوط به حوزه پزشکی نیست

«ایران» از آشفته بازار سلامت در فضای مجازی گزارش می‌دهد

نسخه‌پیچی به سبک مجازی

گزارش

سمیه افشین‌فر خبرنگار

کم نیستند کسانی که یک‌شبه دکتر می‌شوند، برای مردم نسخه می‌پیچند و برای خودشان، دفتر و دستکی راه می‌اندازند. از نظر خودشان نسخه‌هایشان هم حساسی خاص است؛ در فضای مجازی جولان می‌دهند، بیمارانشان را آنلاین ویزیت می‌کنند و داروهایشان را به راحتی می‌فروشند. به گفته کارشناسان و متخصصان حوزه سلامت، توصیه‌های بسیاری از این افراد دقیق و علمی نیست اما چه خوشمان بیاید و چه نیاید، افراد زیادی از دست‌و‌عمل‌ها و محصولات و توصیه‌های دکتر فلان و دکتر بهمان پیروی می‌کنند. کرونا که آمد، این بازار را آشفته‌تر کرد. حالا مردم به ویزیت آنلاین و نسخه گرفتن‌های آنلاین هم عادت دارند ولی گاهی به درستی توجه نمی‌شود که فرد مقابل مجوزهای لازم را دارد یا نه.

به دنبال‌شا

نمونه‌کسانی که فریب این گونه حقه‌بازی‌ها را هم می‌خورند، کم نیستند. محترم خانم ۶۴ساله‌ای که سال‌هاست دارای بیماری دیابت و آرتروز است، چند ماهی است که داروهای دیابت خود را به طور کامل قطع کرده و تحت‌نظر یکی از کسانی است که در فضای مجازی خود را پزشک طب سنتی معرفی کرده است. او می‌گوید: «خانواده مادری من همه دیابت داشتند و از ۴۰ سالگی با انجام یک آزمایش متوجه شدم که من هم دیابت دارم. از همان زمان تحت‌نظر دکتر بودم و داروهای دیابت را مصرف می‌کردم. تا اینکه حدود

داروهای تجویزی را مصرف کنید.» با بررسی در مورد فرد به اصطلاح پزشکی که این خانم و حدود یک میلیون نفر دیگر به او اعتماد کرده و صفحه او را دنبال می‌کنند، متوجه شدیم که او سه سال پیش در یکی از شهرستان‌های شرقی کشور یک مغازه عطاری خریداری کرده و تا قبل از این شغل اشتغال داشته است. بعد از خرید مغازه و ایجاد صفحه‌ای در فضای مجازی، شروع به ضبط کلیپ‌هایی در زمینه درمان بیماری‌های مختلف کرده و توانسته مخاطبانی را به خود جلب کند. صفحه این فرد تا کنون سه بار به دلیل تخلف و شکایت بسته شده و هر بار با صفحه‌ای جدید برگشته است. این در حالی است که کم نیستند عده‌ای که هیچ تخصصی در حوزه سلامت ندارند اما با حضور در فضای مجازی، به تبلیغ کالاها و خدمات در حوزه سلامت می‌پردازند. هرگونه تبلیغ خدمات پزشکی در فضای مجازی و ایجاد صفحه‌ای ممنوع است اما این افراد، همزمان دو جرم را انجام می‌دهند؛ یعنی هم بدون داشتن تخصص در حوزه سلامت، نسخه می‌پیچند و هم در فضای مجازی تبلیغ می‌کنند. دکتر فلانی، خانم فلانی و... به راحتی از درمان صرع با کمک داروهای گیاهی، درمان «ام‌اس» با ماساژ درمانی، درمان ناباروری با

سسه ماه پیش یکی از دوستانم دکتری را در اینستاگرام به من معرفی کرد که با یک دارو دیابت را درمان می‌کرد. پیام دادم و هزینه را واریز کردم. چند بسته پودر برایم فرستادند و گفتند که چگونه باید آنها را مصرف کنم. من هم داروهایم را قطع کردم و فعلاً در حال مصرف پودرها هستم.» از او می‌پرسم اخیراً آزمایش داده‌اید؟ از کجا می‌دانید که پودرها می‌توانند قندتان را کنترل کنند؟ یا خنده می‌گوید: «من تمام پیام‌های صفحه را خوانده‌ام؛ همه راضی بوده‌اند، خود دکتر هم گفته باید به من اعتماد داشته باشید و تا شش ماه آزمایش ندهید و فقط

معاون توسعه سلامت دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت وگو با «ایران» مطرح کرد

گیاهی که دارو می‌شود هم عوارض دارد

گفت وگو

گروه اجتماعی

هشدار در خصوص دخالت در امر درمان به نام طب ایرانی به «ایران» می‌گوید: «متأسفانه دخالت در امور درمانی در فرهنگ عامه ما وجود دارد و در سطوح مختلفی شاهد آن هستیم. این دخالت‌ها صرفاً در فضای مجازی اتفاق نمی‌افتد و بیشتر در فضاهایی که به صورت زیرزمینی و بدون تابلو فعالیت می‌کنند در حال شکل‌گیری است. حالا در کنار عطاری‌ها، این تجویزها گاهی به آرایشگاه‌ها و باشگاه‌ها هم رسیده است.» وی با بیان اینکه بر اساس ضوابط قانونی و شرعی انجام کار درمانی مستلزم پزشک بودن و گذراندن دوره‌های آموزشی دانشگاهی است، ادامه می‌دهد: «در همه دنیا ضوابط دخالت فردی بجز پزشک در امر درمان کاملاً مشخص است و در برخی از کشورها به صورت محدود، افرادی را تحت عنوان درمانگر پذیرفته‌اند. شبیه آنچه در ایران به‌عنوان بهوزر، بهیار، پزشکیار و مراقب سلامت داریم که این افراد آموزش‌هایی دیده‌اند و حدود اختیارات و دخالتشان هم مشخص است. اگر کسی خواهد بدون تحصیلات، آموزش و مجوز و صرفاً بر پایه مطالعات خودش از ابزار طب سنتی و داروی گیاهی استفاده کند، خلاف قانون و شرع عمل کرده است. در هیچ‌کجای دنیا این امر مرسوم

نیست و هیچ آدم عاقلی باور نمی‌کند که طب‌های سنتی و ایرانی می‌توانند جایگزین مطلق برای پزشکی رایج باشند. پیشرفت‌هایی که ما در کنترل بیماری‌های عفونی، واکسیناسیون، طب اورژانس و جراحی‌ها داشتیم، پیشرفت‌های غیرقابل‌انکاری است که به هیچ‌عنوان با هیچ‌کدام از عنوان طب‌های سنتی و مکمل قابل جایگزین نیستند. البته طب‌های سنتی و مکمل هم توانمندی‌هایی برای خودشان دارند و در بیماری‌های سخت که کیفیت زندگی فرد را پایین می‌آورد کمک‌کننده هستند و نگاه رایج در دنیا این است که به شرط ایمنی و اثربخشی، طب‌های سنتی

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به مردم توصیه می‌کند برای اینکه دچار خسارت نشوند به مراکز بدون مجوز و به اصطلاح پزشکان فضای مجازی اعتماد نکنند چراکه اگر اتفاقی برایشان بیفتد به راحتی در محاکم قضایی قابل اثبات نیست. وی از همه می‌خواهد «تمرین کنیم تا جایی که می‌شود با سهل‌انگاری در موضوع درد و درمان مردم دخالت نکنیم»

پزشکانی هم هستند که با مطالعه شخصی و دوره‌های کوتاه‌مدت و غیررسمی، این خدمات را ارائه می‌دهند که باز به دلیل پزشک بودنشان تا حدی قابل اعتماد هستند. فارغ از این، اگر کسانی مجوز دخالت در امر درمان ندارند و این خدمات را ارائه می‌دهند، بر خلاف موازین قانونی و شرعی عمل می‌کنند.» معاون توسعه سلامت دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت

بنا به گفته این دانشیار دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی تهران، حتی سبزی خوردن که ترکیبی از چند گیاه است، تأثیرات دارویی دارد و باید در مصرف داروهای گیاهی همانند داروهای دیگر دخالت دارویی را در نظر داشت. وی در توضیح بیشتری می‌گوید: «شاید خوردن سبزی در حد ریحان، خلیا اثر قوی نداشته باشد که بخواهیم توصیه‌ای کنیم اما وقتی همین سبزی می‌شود تره، سیر یا موسیر، قوی و اثربخش تر می‌شود. مثلاً میوه کربب فروت که می‌تواند با داروهای قلبی داخل داشته باشد یا سیر که کنار خیلی غذاها مصرف می‌کنیم قطعاً با داروهای قلبی و داروهای مرتبط با انعقاد خون داخل دارد. طبیعی است که وقتی چیزی اثرات دارویی پیدا کرد، می‌تواند عارضه داشته باشد. شاید وقتی گیاهی به شکل خام یا دمنوش ساده مصرف شود مشکلی نباشد اما وقتی داروی گیاهی می‌شود، یعنی فرموله و عصاره‌گیری شده است یا چند ترکیب کنار هم قرار گرفته‌اند که دیگر رسماً دارو است؛ یعنی احتمال سمی بودن و مسمومیت، دخالتات دارویی و آزمایشگاهی را دارد. بنابراین هر داروی گیاهی باید حتماً مجوز و بسته‌بندی مشخص، نشان سازمان غذا و دارو و تأیید این سازمان را داشته باشد. موارد مصرف و منع مصرف، دخالتات دارویی و عوارضات احتمالی آن ذکر شده باشد. مصرف در دوران بارداری و شیردهی ذکر شده باشد. اگر فرآورده‌هایی این ضوابط را نداشته باشند و در عطاری یا فضای مجازی عرضه شوند، به هیچ‌عنوان آنها را توصیه نمی‌کنیم چون بالقوه خطرناک هستند.»

هدشار جدی برای داخل داروهای گیاهی و شیمیایی
بشر
بنا به گفته این دانشیار دانشگاه طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی تهران، حتی سبزی خوردن که ترکیبی از چند گیاه است، تأثیرات دارویی دارد و باید در مصرف داروهای گیاهی همانند داروهای دیگر دخالت دارویی را در نظر داشت. وی در توضیح بیشتری می‌گوید: «شاید خوردن سبزی در حد ریحان، خلیا اثر قوی نداشته باشد که بخواهیم توصیه‌ای کنیم اما وقتی همین سبزی می‌شود تره، سیر یا موسیر، قوی و اثربخش تر می‌شود. مثلاً میوه کربب فروت که می‌تواند با داروهای قلبی داخل داشته باشد یا سیر که کنار خیلی غذاها مصرف می‌کنیم قطعاً با داروهای قلبی و داروهای مرتبط با انعقاد خون داخل دارد. طبیعی است که وقتی چیزی اثرات دارویی پیدا کرد، می‌تواند عارضه داشته باشد. شاید وقتی گیاهی به شکل خام یا دمنوش ساده مصرف شود مشکلی نباشد اما وقتی داروی گیاهی می‌شود، یعنی فرموله و عصاره‌گیری شده است یا چند ترکیب کنار هم قرار گرفته‌اند که دیگر رسماً دارو است؛ یعنی احتمال سمی بودن و مسمومیت، دخالتات دارویی و آزمایشگاهی را دارد. بنابراین هر داروی گیاهی باید حتماً مجوز و بسته‌بندی مشخص، نشان سازمان غذا و دارو و تأیید این سازمان را داشته باشد. موارد مصرف و منع مصرف، دخالتات دارویی و عوارضات احتمالی آن ذکر شده باشد. مصرف در دوران بارداری و شیردهی ذکر شده باشد. اگر فرآورده‌هایی این ضوابط را نداشته باشند و در عطاری یا فضای مجازی عرضه شوند، به هیچ‌عنوان آنها را توصیه نمی‌کنیم چون بالقوه خطرناک هستند.»